

Maja Glušac

Filozofski fakultet Osijek

PRILOZI KAO VRSTA RIJEČI U HRVATSKOJ JEZIKOSLOVNOJ LITERATURI

UDK

Izvorni znanstveni članak

Prilozi se u hrvatskim gramatikama određuju prema različitim kriterijima, a opisi se svode na određivanje vrste riječi kojoj pripadaju, određivanje vrsta prema značenju, opis sintaktičke službe i tvorbe. Nedovoljno razgraničena granica među vrstama riječi, osobito nepromjenjivim, prisutna je u razlikovanju priloga od čestica, veznika i prijedloga. Brojne nesuglasice među jezikoslovcima stoga otvaraju pitanje o stupnju kodifikacije priloga kao vrste riječi u suvremenome hrvatskom standardnom jeziku.

Ključne riječi: vrste riječi, prilozi, prijedlozi, čestice, konektori

1. Uvod

U hrvatskim se gramatikama riječi dijele na vrste prema dvama osnovnim kriterijima, prema promjenjivosti i značenju, ali takve podjele ne mogu jednoznačno obuhvatiti sve vrste riječi – prilozi kao “riječi sviju vrsta” (Pranjeković 2002) osobito to potvrđuju. Pomnije proučavanje priloga otkriva mnoge neujednačenosti u njihovu opisu: određuju se prema različitim kriterijima, a opisi se svode na utvrđivanje vrste riječi kojoj pripadaju (promjenjive/nepromjenjive, samoznačne/suznačne riječi), određivanje vrsta priloga prema značenju, opis njihove sintaktičke službe i tvorbe.

2. Promjenjive i nepromjenjive riječi

Neujednačenosti se nalaze već pri određenju pripadnosti promjenjivim ili nepromjenjivim riječima. Prilozi se u hrvatskim gramatikama¹ smatraju nepromjenjivim riječima, osim u *Hrvatskoj gramatici* (Barić i dr. 1997:99) gdje se smještaju u skupinu promjenjivih ili djelomično promjenjivih riječi. Razlog je tomu jednačenje punoznačnosti i promjenjivosti, pri čemu se prilozi određuju kao punoznačne riječi. Uzroci se promjenjivosti priloga objašnjavaju i mogućnošću stupnjevanja, pri čemu je određenje stupnjevanih oblika neprecizno te se prilozi istodobno smatraju i promjenjivim i nepromjenjivim riječima.

U starijim gramatikama pripadnost priloga nepromjenjivim riječima nije upitna. Primjerice A. Mažuranić (1859:133) i A. Veber (1871:77) sve nepromjenjive riječi nazivaju česticama. Iako obojica, kao i V. Babukić (1854:329), napominju mogućnost stupnjevanja priloga, nisu ju smatrali i svojstvom njihove promjenjivosti. I u kasnijim se gramatikama navodi mogućnost stupnjevanja priloga, što izaziva nesklad s početnim određenjem priloga kao nepromjenjivih riječi: tako je u Maretićevoj (1963:524), Brabec-Hraste-Živkovićevoj (1954:144) i Hammovoj gramatici (1967:55). U suvremenim se gramatikama stupnjevani oblici priloga objašnjavanju njihovom tvorbom od istog oblika pridjeva srednjeg roda, a mogućnost se stupnjevanja odbacuje i s gledišta ekonomičnosti gramatičkoga opisa.² Sukladno hrvatskoj gramatičkoj tradiciji nema dakle razloga sumnjati u pripadnost priloga nepromjenjivim riječima.

3. Samoznačne i suznačne riječi

Podjela riječi prema značenju načelno pretpostavlja da su promjenjive riječi samoznačne, a nepromjenjive suznačne. Iako je takva podjela svojstvena suvremenim gramatikama, funkcionalno-značenjski kriterij polazište je podjele riječi na

¹ Vidi: Kašić (1604), Della Bella (1728), Mažuranić (1859), Pacel (1865), Veber (1871), Divković (1889), Florschütz (1940), Maretić (1963), Brabec, Hraste, Živković (1954), Hamm (1967), Pavešić (1971), Babić i dr. (1991), Raguž (1997), Ham (2002), Težak, Babić (2005).

² Babić i dr. (1991:721), Raguž (1997:103), Ham (2002:96). O tome i u: Babić, Stjepan, “Jesu li prilozi promjenjive riječi?”, *Jezik*, 36, 1989., br. 3, str. 84-87.

vrste i V. Babukiću (1854:40): razlikujući *pojamne* ili *pojmovne reči* te *odnosne* ili *lične reči*, Babukić je uvidio da se prilozi ne mogu jednoznačno ubrojiti ni u jednu od tih dviju skupina.

3.1. Značenja priloga

U odnosu na druge nepromjenjive riječi prilozi se razlikuju time što su samoznačni, ali takvim se određenjem može obuhvatiti većina negramatikaliziranih priloga, dok izvan ostaju prilozi koji su u većoj mjeri gramatikalizirani (zamjenički i upitni prilozi te prilozi koji u gramatičkim određenjima nisu precizno razdvojeni od čestica).

U starijim se gramatikama (sve do Babukića) velika pozornost poklanja značenjskim podjelama priloga: primjerice B. Kašić navodi dvadeset četiri priložna značenja,³ A. Della Bella i M. Lanosović devetnaest, A. M. Relković i Š. Starčević petnaest, a B. Tadijanović trinaest vrsta priloga. Od slovničara zagrebačke filološke škole jedino V. Babukić (1854: 322-328) priložima posvećuje više pozornosti te ih dijeli u pet razreda, koji su dalje podijeljeni na podrazrede.⁴

Nabrajaajući okolnosna značenja priloga, u Mažuranića i Vebera, kao i u svim gramatikama objavljenim od početka 20. stoljeća, uz mjesno i vremensko navodi se i načinsko značenje – zato što su to najčešće okolnosti u kojima se odvija glagolska radnja. Ostala su značenja nejednako zastupljena, a navode se značenja količine, uzroka, učestalosti, namjere, okolnosti, svrhe, posljedice, uvjeta, stupnja osobine i jakosti radnje. Izdvajaju se i prilozi koji služe isticanju drugih riječi (Brabec, Hrašte, Živković 1954:143; Pavešić 1971:385), a S. Babić i suradnici (1991:722) navode isključne, zaključne i dopusne priloge te priloge s posebnim značenjima kao što su vjerojatnost, dopuštanje, nesigurnost, opravdano očekivanje, pretpostavka i sumnja. U Težak-Babićevoj se gramatici (2005:160-161) također navode prilozi posebnoga značenja (pouzdanost, istinitost, vjerojatnost, sumnja, neočekivanost, ograničenost, suprotnost i isticanje), a izdvajaju se time što se ne dodaju samo glagolima nego i drugim vrstama riječi pa i cijeloj rečenici. Takvim se značenjskim nijansama obuhvaćaju i pravi (negramatikalizirani) prilozi kao i oni s većim ili manjim stupnjem gramatikaliziranosti, a pri razlikovanju se vrsta priloga osim značenjskog uvode i drugi kriteriji – distributivni, sintaktički i funkcionalni.

³ B. Kašić (1604:349-357) razlikuje mjesne i vremenske priloge, priloge želje, dozivanja, pitanja, potvrdnoga odgovora, potvrđivanja, nijekanja, sumnje, poticanja, zabrane, pokazivanja, izabiranja, uspoređivanja, skupljanja, odvajanja, naprezanja, popuštanja, reda, ishoda, sličnosti, različitosti, kakvoće i količine. Podjele se ostalih gramatičara u većoj mjeri oslanjaju na Kašićevu.

⁴ Mjesne i vremenske priloge Babukić dijeli prema priložnim pitanjima (prvi podrazred vremen-skih priloga dalje dijeli ovisno o tome kazuju li sadašnje, prošlo, buduće, izvjesno ili neizvjesno vrijeme); količinske priloge dijeli na izvjesne i neizvjesne; priloge kakvoće na konkretne i apstraktne; priloge kojima se označuje *opredjeljenje načina mišljenja i govorenja* dijeli na *ječuce* (*potvrđujuće*), *niječuce*, *pitajuće*, *sumnjive* (*dvojbene*) i *poželjne*.

3.2. Razlikovanje priloga od drugih vrsta riječi

U gramatikama objavljenim do sredine 19. stoljeća u priloge su se ubrajale različite riječi, one koje suvremene gramatike smatraju česticama, veznicima, uzvicima i prijedlozima, a priložima su se smatrali i padežni i prijedložni izrazi te čitave rečenice.⁵ Uzrok je tomu miješanje morfološkoga i sintaktičkoga kriterija, tj. nerazlikovanje vrste riječi od službe riječi – pa se prilog kao vrsta riječi izjednačuje s ulogom priložne oznake koju osim priloga mogu imati i skupovi riječi. Promjenom sintaktičke uloge prilozi mijenjaju i pripadnost vrsti riječi, pa na taj način prelaze među veznike, prijedloge i čestice.⁶

3.2.1. Prilozi i čestice

Nejasni kriteriji razvrstavanja riječi u vrste u suvremenim gramatikama dovede do toga da se česticama smatra sve što se ne uklapa u okvirna gramatička određenja pojedinih vrsta riječi. Problem su riječi kao što su *bar*, *baš*, *čak*, koje su u pravom smislu suznačne: osim pripadnošću česticama, određuju se i kao prilozi isticanja (Težak, Babić 2005:161) ili kao dodatni prilozi (Barić i dr. 1997:431; Katičić 2002:92). I pogled u rječnike upućuje na neujednačenosti: u *HER-u* i u Anićevu rječniku uz *baš* nalazi se oznaka *pril. čest.*, a uz *čak*, *vrlo* i *veoma* oznaka *pril. (čest.)*. Zbog posebne uloge opisnoga stupnjevanja pridjeva i priloga J. Silić i I. Pranjković (2005:255) među usporedne čestice uvrštavaju riječi *dosta*, *vrlo*, *malo*, *mnogo* i sl., koje su u drugim gramatičkim određenjima svrstane među priloge (uz napomenu o njihovoj sintaktičkoj nesamostalnosti u Raguža (1997:273)).

Distribucijski je kriterij osnova prema kojoj neki jezikoslovci razlikuju priloge od čestica, pa postoje mišljenja da prilozi koji se javljaju uz imenicu, pridjev ili prilog (i u tom ih položaju određuju) nisu prilozi nego čestice (Silić 2005:15). Međutim, upitno je smatra li J. Silić česticama i količinske priloge uz imenicu jer o tome izrijekom ne govori, a u *Gramatici se hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* određuju kao prilozi. Osim toga, priložima se smatraju i “zavisni tagmemi” u sintagmama kao što su *vrućina ljeti* i *netko tamo* (Silić, Pranjković 2005:272). Budući da je riječ o eliptičnim strukturama u kojima se glagolska jezgra pretpostavlja (*vrućina koja vlada ljeti, koja je svojstvena ljetu*), može se govoriti o prilogu.

Budući da se riječi kao što su *dosta*, *malo* i *mnogo* mogu upotrebljavati kao pravi prilozi uz glagole (*dosta/malo/mnogo trčati*), kao količinski prilozi uz imenice i zamjenice u ulozu *kvantifikatora* (*dosta/malo/mnogo novca/njih*) te kao sredstva za opisno stupnjevanje pridjeva i priloga (*dosta/malo/mnogo brže trčati*), nameće se

⁵ Primjerice *oh*, *evo*, *svaki dan*, *prie toga*, *na drugomu mistu*, *a da bi bog da*, *sve to bolje protivnim nacsinom*,...

⁶ Opisujući priloge kao vrstu riječi, I. Stevović (1973) osobito naglašuje da je problem određenja pripadnosti određene riječi pojedinoj vrsti u tome što ni ostale vrste riječi nisu dovoljno i točno definirane, ali i činjenica da se za osnovu podjele riječi na vrste ne uzima uvijek funkcija vrste riječi nego stvarno značenje ili sintaktička uporaba.

pitanje mogu li se takvi primjeri jednoznačno odrediti kao prilozi ili čestice. Dakle, zbog formalnog podudaranja velikoga broja čestica s prilogima, morfološki se pokazatelji u određivanju vrste riječi ne mogu smatrati pouzdanima. Potpuno određenje čestica/priloga treba tražiti na funkcionalnoj, sintaktičkoj razini, a u obzir treba uzeti i osnovne semantičke pokazatelje.

3.2.2. *Prilozi i čestice, konektori, modifikatori, modalne riječi*

T. Maretić (1963:522-523) među prvima ukazuje na to da postoje prilozi koji ne izriču okolnosti, nego služe promjeni rečeničnoga značenja. I u gramatici se J. Hamma (1967:63) navodi da neki prilozi "rečenici daju posebno, modalno značenje." Ni suvremene gramatike nisu jasno odvojile rečenične priloge: u Težak-Babićevoj se gramatici (2005:160-161) izdvajaju prilozi posebnoga značenja koji se mogu dodati i cijeloj rečenici. Upravo je odnos prema smislu čitave rečenice, kao i činjenica da ne mogu biti rečeničnim dijelom te da se odvajaju zarezom, autorima *Hrvatske gramatike* (Barić i dr. 1997:274, 282) razlogom što ih smatraju posebnom vrstom priloga. Međutim, istodobno ih odvajaju i u posebnu vrstu riječi pod imenom čestice (odn. riječce i modalne riječi).

Pri razgraničavanju priloga od čestica autori *Povijesnoga pregleda* uvode sintaktički kriterij kao osnovu razlikovanja: "prilog ima ulogu rečeničnoga člana ili je odredbeni dio u okviru kojega rečeničnoga člana, a čestica tu sintaktičku ulogu ne može imati" (Babić i dr. 1991:722). Autori smatraju da bi se prema sintaktičkoj ulozi čestice trebale razdijeliti u dvije vrste riječi: na čestice koje služe za preoblikovanje rečenica ili značenja pojedinih riječi, i na modalne ili načinske riječi koje su jednakovrijednice rečenicama. Međutim, izdvajanje se nekih priloga u posebnu vrstu modalnih riječi smatra neutemeljenim zbog toga što takvi prilozi nisu ni leksikalizirani ni morfologizirani (Pranjeković 2002:14-15). Osim toga, modalne se riječi odnose na iskaz u cjelini (Silić 2005:16), a razlogom je neutemeljenosti i višeznačnost pojma modalnosti u suvremenoj gramatičkoj teoriji.

Ograničavanje tradicionalne gramatike na rečeničnu razinu rezultiralo je i negativnim odnosom prema rečeničnim prilogima – najčešće ih se prešućivalo ili su se uvrštavali u priloge ili čestice. Zanimanjem za nadrečeničnu razinu u gramatici J. Silića i I. Pranjekovića (2005:242) takvi se prilozi nazivaju *rečeničnim prilogima*⁷ jer se javljaju na tekstnoj razini, a uloga im je modificiranje značenja cijele rečenice. Stoga se smatraju samostalnim (modalnim) česticama na razini teksta, tj. *modifikatorima*. Zbog potrebe da se modalne riječi i izrazi odvoje od veznih sredstava dolazi do podjele (prema značenju i funkciji) na *modifikatore* i *konektore*.⁸ U anali-

⁷ O rečeničnim prilogima vidi: Ivić, Milka, *O srpskohrvatskim rečeničnim prilogima*, Južnoslovenski filolog, 34, Beograd, 1978., str. 1-17

⁸ O konektorima više u: Silić, Josip, *Od rečenice do teksta: teoretsko-metodološke pretpostavke nadrečeničnog jedinstva*, Liber, Zagreb, 1984.; Velčić, Mirna, *Uvod u lingvistiku teksta*, Školska knjiga, Zagreb, 1987.

zu se uvodi i pojam *modifikatori-konektori* (Pranjeković 2002:27) – riječ je o rečeničnim priložima koji istodobno funkcioniraju i kao modalne riječi i kao vezna sredstva na tekstnoj razini. Konektivnost i modalnost nisu uvijek sasvim odvojene te se modalnost smatra dodatnim svojstvom tekstnih konektora (Badurina 2005:55), a komunikacijska vrijednost konektora “pravim ključem za ustanovljavanje funkcionalnosti pojedinih jedinica u iskazu i tekstu” (Badurina, Matešić 2006:217-218). Dakle, o konektivnosti ili modalnosti kojeg izraza pouzdano se može zaključivati samo s gledišta teksta i konteksta. Usmjeravanje pozornosti na nadrečeničnu razinu omogućilo je i sagledavanje problema razvrstavanja takvih jedinica, pa se može govoriti o pozitivnom pomaku u njihovu opisu: od utvrđivanja da ne pripadaju rečeničnom ustrojstvu i određenja njihove uloge do kritičkog bavljenja njima.⁹

3.2.2. Prilozi i prijedlozi

Pripadnošću se priložima i prijedlozima određuju *blizu, niže, više, prije i poslije*. U suvremenim se gramatikama pri razlikovanju priloga od prijedloga u obzir uzimaju različiti kriteriji: distribucijski (prilozi stoje uz glagole, a prijedlozi uz kose padeže imenskih riječi), sintaktički (prilog ima ulogu rečeničnoga dijela, a sam prijedlog ne može imati tu ulogu), semantički (prilozi su samoznačni, a prijedlozi suznačni), tvorbeni (kod prijedloga nastalih poprijedloženjem priloga) i naglasni (prilozi su samostalno naglašene riječi).

Ovom se prilikom izdvaja razlikovanje priloga i prijedloga u *Hrvatskom jezičnom savjetniku*: “*Poslije svih nesporazuma postignuti su dogovori* (prijedlog) – *Dogovorili su se tek poslije* (prilog). U navedenoj rečenici uz prilog se neizravno uključuje objekt (*poslije čega*)” (Barić i dr. 1999:189). Takvo je objašnjenje nejasno zbog dvaju razloga: prvo, miješaju se gramatičke razine (morfološka i sintaktička), i drugo, ako prilog u navedenom primjeru i shvatimo u ulozi priložne oznake, tj. izjednačimo gramatičke razine, objašnjenje i dalje ostaje netočno: objekt i priložna oznaka u rečenično se ustrojstvo uvrštavaju po gramatičkim i leksičkim svojstvima glagola, tj. priložna oznaka po predikatu.

Razgraničavanje priloga od prijedloga problematično je i u rječničkoj obradi. Iako je primjerice *poslije* primarno prilog, a i stari su hrvatski rječničari J. Mikalja, A. Della Bella i J. Stulli na prvo mjesto stavljali njegovo priložno značenje, u suvremenim se rječnicima *poslije* različito određuje pripadnošću priložima i prijedlozima. U *HER-u* i Anićevu rječniku na prvome se mjestu *poslije* određuje pripadno-

⁹ Odmak od tradicionalnih shvaćanja čini i P. Tekavčić (1982). Pristupajući “priložima” *valjda, navodno, tobože, upravo, zapravo, dapače* sintaktičko-semantički, pragmlingvistički i kontrastivno, određuje ih kao “površinske zamjenice potpunih dubinskih rečenica”. Primjerice, *navodno* se može parafrazirati kao ‘ako je vjerovati onome što se kaže, a ja ne ulazim u pitanje je li istinito ili nije’; u prilog tomu Tekavčić navodi i činjenicu da su u talijanskom i francuskom jeziku njihove istovrijednice cijeli izričaji (lokucije).

šću prijedlozima, a zatim priložima. Razlog se tomu može tražiti i u učestalosti priložne i prijedložne uloge.

4. Distribucijski kriterij

Oslanjanje na antičku gramatičku tradiciju prema kojoj se prilog određuje kao odredba glagola u osnovi je svih gramatičkih opisa priloga. Različito se pak tumače prilozi koji pobliže određuju imenice i zamjenice. Prilog uz imenicu može imati dvojaku ulogu, količinski su prilozi u ulozi *kvantifikatora*, a mjesni i vremenski u atributnoj ulozi. Položaj se priloga uz imenicu u gramatikama opisuje u poglavlju o morfologiji, ali i u poglavljima o sintaksi – u opisu sročnosti subjekta i predikata te u okviru sintaktičke službe priloga kao nesročnog atributa. Količinskim priložima (i brojevima) kao atributima R. Katičić posvećuje cijelo poglavlje u *Sintaksi* objašnjavajući sintaktičke promjene pri uvrštavanju priloga kao atribut uz imenicu: “Kad se izvrši preoblika atribucije, ne otvara u tako preoblikovanom rečeničnom ustrojstvu imenica mjesto svojemu atributu, nego atribut svojoj imenici.” (Katičić 2002:472) Iako je autorima *Hrvatske gramatike* bio poznat rukopis *Sintakse* R. Katičića, opis odnosa atributa i imenice nije istovjetan Katičićevu, nego je suprotan – navodi se da imenica ili zamjenica otvara mjesto količinskom prilogu kao atributu (Barić i dr. 1997:568).

5. Zaključak

Adverbijalnost, odnosno okolnosnost, općegramatičko je značenje priloga pa je stoga njihova osnovna uloga pobliže određenje okolnosti vršenja glagolske radnje. Osim toga, prilozi mogu imati i atributnu ulogu, a mogu biti i u ulozi *kvantifikatora*, *intenzifikatora*, *modifikatora* i *konektora*. Analiza je opisa priloga kao vrste riječi u hrvatskoj jezikoslovnoj literaturi ukazala na mnogobrojne neujednačenosti, a poopćavajući, mogli bismo zaključiti da je uzrok tomu u višefunkcionalnoj naravi priloga zbog koje se u njihovu opisu primjenjuju različiti kriteriji. Zbog toga ih, kao i zbog gramatikalizirane i/ili suznačne naravi mnogih priloga, I. Pranjković (2002:23) opisuje kao “najraznorodniju vrstu riječi”, a ide i korak dalje te smatra “kako oni (ili bar jedan njihov dio) u nekom strožem smislu i nisu posebna, autohtona vrsta riječi” (Pranjković 2002:26). Toga su bili svjesni i stari hrvatski gramatičari koji su priložima smatrali gotovo sve vrste riječi, ali i padežne i prijedložne izraze pa i čitave rečenice, potvrđujući time pretpostavku o izrazitoj raznorodnosti priloga.

Sve što je rečeno svjedoči o neprekidnom gibanju u stavovima gramatičara, a time i u samom jeziku, ali otvara i pitanje o stupnju kodifikacije priloga kao vrste riječi u suvremenom hrvatskom standardnom jeziku.

Literatura

- Anić, Vladimir, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb, 2004.
- Babić, Stjepan; Brozović, Dalibor; Moguš, Milan; Pavešić, Slavko; Škarić, Ivo; Težak, Stjepko, *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*, HAZU, Globus, Zagreb, 1991.
- Babukić, Vêkoslav, *Ilirska slovnica*, Bèrztiskom nar. tiskarnice Dra. Lj. Gaja, Zagreb, 1954.
- Badurina, Lada, "Hrvatska interpunkcija u drugoj polovici 20. stoljeća: od rečenice prema tekstu", *Fluminensia*, 17, 2005., br. 2, Rijeka, str. 47-58.
- Badurina, Lada; Matešić, Mihaela, "O tekstnim konektorima", u: *Riječki filološki dani*, Filozofski fakultet, Rijeka, 2006., str. 205-222.
- Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko, Zečević, Vesna; Znika, Marija, *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
- Barić, Eugenija; Hudeček, Lana; Koharović, Nebojša; Lončarić, Mijo; Lukenda, Marko; Mamić, Mile; Mihaljević, Milica; Šarić, Ljiljana; Švačko, Vanja; Vučkojević, Luka; Zečević, Vesna; Žagar, Mateo, *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999.
- Brabec, Ivan; Hraste, Mate; Živković, Sreten, *Gramatika hrvatskoga ili srpskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1954.
- Della Bella, Ardelio, *Istruzioni grammaticali della lingua illirica*, 1728., pretisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2006.
- Divković, Mirko, *Hrvatska sintaksa za školu*, Tisak Dioničke tiskare, Zagreb, 1889.
- Florschütz, Josip, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, izdanje Naklade školskih knjiga i tiskanica Banovine Hrvatske, Zagreb, 1940.
- Hamm, Josip, *Kratka gramatika hrvatskosrpskog književnog jezika za strance*, Školska knjiga, Zagreb, 1967.
- Ham, Sanda, *Školska gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber i Jutarnji list, Zagreb, 2004.
- Jezični savjetnik s gramatikom*, ur: S. Pavešić, Matica hrvatska, Zagreb, 1971.
- Kašić, Bartol, *Institutionum linguæ Illyricæ libri duo*, 1604., pretisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2002.
- Katičić, Radoslav, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, HAZU, Globus, Zagreb, 2002.
- Maretić, Tomo, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Matica hrvatska, Zagreb, 1963.
- Mažuranić, Antun, *Slovnica Hèrvatska*, 1859., pretisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2008.
- Pacel, Vinko, *Oblici književne hrvaštine*, Tiskara Abela Lukšića, Karlovac, 1865.

- Pranjeković, Ivo, *Hrvatska skladnja*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2002.
- Pranjeković, Ivo, "Suznačne riječi i njihove vrste", u: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole 2004.*, Filozofski fakultet Zagreb, 2005., str. 19-27.
- Raguž, Dragutin, *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb, 1997.
- Silić, Josip, "Samoznačne (autosemantične) i suznačne (sinsemantične) vrste riječi u hrvatskome jeziku", u: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole 2004.*, Filozofski fakultet Zagreb, 2005., str. 13-18.
- Silić, Josip; Pranjeković, Ivo, *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- Stevović, Igrutin, "Prilozi kao vrsta reči", *Južnoslovenski filolog*, knj. 30, 1973., sv. 1-2, Beograd, str. 613-623; knj. 31, 1974.-1975., Beograd, str. 79-111.
- Tekavčić, Pavao, "O prilozi i „prilozi“", *Strani jezici*, 11, 1982., br. 1-2, str. 3-12.
- Težak, Stjepko; Babić, Stjepan, *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- Veber, Adolfo, *Slovnica hrvatska za srednja učilišta*, Zagreb, 1871.

Summary

ADVERBS AS A WORD CLASS IN CROATIAN LINGUISTIC LITERATURE

In Croatian linguistic literature adverbs are defined according to different criteria and their descriptions is reduced to determining the part of speech they belong to, classifying them into part of speech according to their meaning, description of their syntactic function and formation. The boundaries between part of speech are not demarcated clearly enough, especially between the uninflected ones. This can be seen in differentiating adverbs from particles, conjunctions and prepositions. Numerous disagreements thus raise the question of the degree of codification of adverbs as a word class in modern Croatian standard language.

Key words: *word class, adverbs, prepositions, particles, connectors*

